

Handläggare: Lotta Gillhardt
Telefon: 08-508 14 019
Angela Lander Sundh
Telefon: 08-508 14 458

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Ersättningssystem inom socialpsykiatri - remissvar till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som svar på remissen.

Gillis Hammar
Stadsdelsdirektör

Margaretha Selin
Avdelningschef

Sammanfattning

I Stockholms stads budget för 2007 anges att medborgarnas valfrihet ska öka och att system för att underlätta valfriheten ska införas. Kommunfullmäktige har 2009 05 26 beslutat att valfrihet ska införas inom socialpsykiatri avseende boende med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning från och med 2010 01 01. Stadsledningskontoret har tagit fram ett förslag som nu överlämnats på remiss.

Förvaltningen är sammanfattningsvis positiv till kundvalsmodellen, att personer med psykiska funktionshinder har rätt att välja var man vill få sitt stöd. Förslaget innebär att det är den enskildes behov av stöd och utförarens resursåtgång för att ge stödet som styr ersättningen. Under rubriken förvaltningens synpunkter och förslag belyser förvaltningen några svårigheter som stadsledningskontorets förslag innebär. Främst gäller detta stödet till de brukare som har stor psykisk sårbarhet och som idag är inom små enheter.

Bakgrund

I Stockholms stads budget för 2007 anges att medborgarnas valfrihet ska öka och att system för att underlätta valfriheten ska införas. Ett valfrihetssystem för äldre infördes 2008 07 01 och ett för personer med funktionsnedsättning 2009 07 01.

Kommunfullmäktige har 2009 05 26 beslutat att valfrihet ska införas inom socialpsykiatri avseende boende med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning från och med 2010 01 01. Denna remiss innehåller stadsledningskontorets förslag till ett ersättningssystem inom socialpsykiatri, för ovanstående områden, samt hur den enskildes val ska gå till.

Kommunstyrelsen har sänt ut förslaget på remiss till samtliga stadsdelsnämnder samt till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden med en remisstid som sträcker sig till 2009 08 31.

Ärendets beredning

Remissvaret har beretts inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, avdelningen för individ- och familjeomsorg i samråd med ekonomiavdelningen. Stadsdelens handikappråd behandlar förvaltningens remissvar 2009 08 17.

Utredning och bakgrund till stadsledningskontorets förslag

I arbetet med att ta fram ett ersättningssystem inom socialpsykiatri har följande områden utretts för insatser i egen regi och vid köp av enstaka platser:

- Ersättningsmodell
- Ersättnings storlek
- Vad som ska ingå i ersättningen

Ersättningssystem

Ingen kommun i landet har fullt ut infört valfrihet med tillhörande peng. Stadsledningskontoret har därför samarbetat med samtliga stadsdelsförvaltningars utförare och beställare i framtagandet av förslaget. Systemet är uppdelat i två delar, en ersättningsmodell samt en s.k. ”peng” i flera nivåer. För att möjliggöra ersättning i nivåer måste varje persons nivå tillhörighet utredas.

Mätinstrument

Ett mätinstrument för detta har utarbetats med utgångspunkt i DUR – stadens dokumentations- och utredningsinstrument inom socialpsykiatri. Mätinstrumentet har testats i syfte att kontrollera att instrumentet mäter de områden som verksamheterna ger mest stöd inom.

Provmätning

En provmätning, för att få en uppfattning om resursåtgången för utförarna, har gjorts av ca 15 % av samtliga boende/deltagare inom varje insatsform i kommunal regi.

Nivån på ersättningen, s.k. peng

Idag är vanligtvis de socialpsykiatriska verksamheterna anslagsfinansierade och oftast inte heller uppdelade i beställar- och utförarorganisation vilket försvårat arbetet med att få fram en ”peng”. Många verksamheter har dessutom effektiviserat genom att låta personal arbeta inom flera insatsområden t.ex. att personal inom stödboende också arbetar som boendestödjare.

En av förutsättningarna för de valfrihetssystem som beslutats av kommunfullmäktige är att de inte får vara kostnadsdrivande. De kostnader staden hade för den socialpsykiatriska verksamheten 2007 har därför jämförts med ett beräknat utfall om framtaget mätinstrument och föreslagen peng hade använts. Stadsledningskontoret har även gjort beräkningar för att se hur ett ersättningssystem skulle kunna vara likvärdigt för alla utförare oavsett regiform. Hänsyn har då tagits till kommunala enheters möjlighet till momsavdrag för hyra, varor och tjänster.

Kostnader för socialpsykiatri år 2007

För att få ett underlag för framräkandet av en peng har samtliga stadsdelförvaltningar fått besvara ett frågeformulär som avser kostnader för 2007. Vid sammanställning och analys har det framkommit differenser mellan stadsdelarnas svar och bokförda kostnader i ekonomisystemet Agresso. Dessa kan t.ex. bero på otydligheter i gränsdragningen mellan olika insatser, att verksamhetskoder inte använts fullt ut, olika benämning på insatser med likvärdigt innehåll och att en personalgrupp arbetar med mer än en insats. I samråd med stadsdelförvaltningarna har därför vissa extremvärden tagits bort när medelvärdet räknats fram. Samtliga kostnader redovisas exklusive hyra då skillnaden mellan stadens egna boendens verksamhets- och lokalkostnader är stor och kostnaderna för enskilda utförare inte är kända. För att göra en jämförelse har därför stadens genomsnittshyra dragits från kostnaderna hos enskilda utförare.

Normalt hyr staden lägenheter i första hand, till gruppboendestäder och stödboenden, för att sedan hyra ut dem i andra hand till de boende. De boendes hyra beräknas enligt bruksvärdesprincipen. Stadens inhyrning kan ske till olika villkor, t.ex. bruksvärdeshyra för boende men vanliga marknadsvillkor för lokaler, självkostnad mm. Av detta följer att den enskildes hyra kan avvika från den hyra staden betalar. Både under- och överskott kan förekomma och det kan även förändras över tid.

Vad ingår i ersättningen?

För närvarande omfattar ersättningen till utförarna, inom egen regi och för enstaka platser, alla kostnader. Klienten kan betala sin hyra till stadsdelsnämnden, direkt

till utföraren eller till hyresvärden. Det finns inte heller några gemensamma regler för första ersättningsdag, tomplatsersättning, uppsägningstid och så vidare. Eftersom det inte finns några ramavtal finns heller inte regler för ersättning till enskilda utförare.

Stadsledningskontorets förslag i sammanfattning

Stadsledningskontoret föreslår en ersättning enligt följande till samtliga utförare oavsett regiform:

- En fast dygnersättning i tre nivåer för utfört stöd och omsorg samt hälso- och sjukvårdsplatser upp till sjuksköterskenivå till boenden med särskild service (365 dagar/år)
- En fast dagersättning i tre nivåer för utfört stöd och omsorg till stödboenden (365 dagar/år) med möjlighet att få timersättning vid ett individuellt tillfälligt behov kväll och natt
- En fast månadsersättning i tre nivåer för utfört stöd och omsorg till boendestöd (vardagar)
- En fast halvdagsersättning i tre nivåer för utförda stödinsatser till sysselsättning (beslutade närvarodagar, vardagar)
- En fast ersättning/kurstillfälle, utan individuell ersättning utifrån nivå, som ska täcka allt, inkl ev. hyra, till cirkelverksamhet (beslutade kurstillfällen, vardagar)

För personer vars vårdbehov uppmäts till mer än 60 poäng föreslås att beställaren och utföraren kommer överens om ersättningen. Ett nivåsystem med ett brett poängspann ger utrymme för ett vårdbehov som varierar över tid. Klienten kan bo kvar alternativt gå kvar i verksamheten även om behoven varierar, utföraren kan få en förutsägbar finansiering och dessutom minskar behovet av ommätningar. Nivå två ska avspegla den nivå som de flesta befinner sig i och vara den vanligast förekommande nivån. Ersättningen ska betalas ut från och med den dag den enskilde enligt beslut och beställning ska flytta in alternativt påbörja en insats till och med den dag han eller hon flyttar alternativt avslutar insatsen. Den ersättning som betalas ska täcka alla kostnader utom hyra och mat. Ersättningen för cirkelverksamhet omfattar även hyra.

I ett valfrihetssystem kan full beläggning inte garanteras utföraren men alla utförare får samma förutsättningar oavsett regiform.

”Pengen”

Kommunalt driven verksamhet

Ersättning/ Insatsform	Boende med särskild service 365 dgr		Stödboende 365 dgr		Boendestöd 260 dgr (per månad)		Sysstelsättning 260 dgr (per pass/halvdag= 3 tim)	
	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 025	0-12	300	0-10 (1-7 tim)	2 695	0-8	320
Nivå 2	16-38	1 245	14-36	395	12-34 (8-18 tim)	6 160	10-16	370
Nivå 3	40-72	1 350	40-72	495	36- (19-tim)	8 855	18-24	450

Till de enskilda utförarna föreslås en momskompensation.

Enskilt driven verksamhet

Ersättning/ Insatsform	Boende med särskild service 365 dgr		Stödboende 365 dgr		Boendestöd 260 dgr (per månad)		Sysstelsättning 260 dgr (per pass/halvdag= 3 tim)	
	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 025	0-12	307	0-10	2 760	0-8	328
Nivå 2	16-38	1 275	14-36	404	12-34	6 308	10-16	379
Nivå 3	40-72	1 382	40-72	507	36-	9 068	18-24	461

Cirkelverksamhet

Regiform	Cirkelverksamhet (per kurstillfälle=3 tim) Ersättning per kurstillfälle inkl hyra
Kommunal regi	80
Enskild regi	82

För de kommunalt drivna verksamheterna samt entreprenader föreslås att hyreskostnaden inte ingår i ersättningen. Driftskostnaden ingår däremot. Liksom inom äldreomsorgen hanteras hyreskostnaderna centralt inom stadsdelsförvaltningarna. Alla utförare får en schablonersättning för verksamhets- och lokalytor.

Ersättning kväll och natt.

För tillfälligt ökat vårdbehov kan ersättning för kvälls- och nattpersonal utgå med ett individuellt tillägg, 320 kr för kommunal regi och 328 kr för enskild regi, som avser sovande jour.

Ersättning vid avslut eller frånvaro

Förslaget innebär att en utförare, oavsett regiform, får tomgångsersättning i sju dagar vid avflyttning eller avslut till den lägsta ersättningsnivån. Dessa sju dagars ersättning utbetalas från den dag då klienten inte längre bor alternativt deltar i verksamheten. Om den som beviljats bistånd inte flyttar in alternativt inte deltar i sysselsättning, från och med den dag biståndet gäller, får utföraren ersättning i 14 dagar. Utföraren har därmed två veckor på sig att ge stöd och motivera till insatsen. Förslaget ersättningssystem innebär att utföraren får en skyldighet att rapportera frånvaro. Tomgångsersättning gäller inte studiecirkelverksamheter.

Resor

Den beslutande stadsdelsnämnden utreder och beslutar om resor om klienten inte klarar dessa själv.

Konsekvenser för verksamheterna

Förslaget innebär att det är den enskildes behov av stöd och utförarens resursåtgång för att ge stödet som styr ersättningen. Eftersom det inte finns någon garanti för full beläggning kan vissa utförare få underskott i sin budget. Är det då en kommunal verksamhet får detta hanteras inom stadsdelsnämndens budgetramar. Ett system som bygger på ersättning till utföraren utifrån resursåtgång för den enskilde innebär minskad ersättning i takt med att en återhämtning sker hos den enskilde. Det borde vara intressant med ett ersättningssystem som stimulerar återhämtning men ett sådant system måste baseras på klara kvalitetskrav som avspeglar effekterna av valda insatser och arbetsformer.

Mätinstrument

De framtagna mätinstrumenten omfattar de avgörande områdena, kring stöd som utföraren kan behöva avsätta resurser för, och speglar därmed också väl kostnaden för desamma. Mätningarna utförs av beställande enhet vid avstämnings- och uppföljningsmöten. Den personal hos utföraren som har bäst kunskaper om

klienten intervjuas och dokumentationen går igenom. Klienten själv är aldrig med vid dessa mätningstillfällen. Uppföljningarna ska göras varje halvår och ersättningsnivå fastställas. Inför införandet av valfrihetssystemet ska en ”uppstartsmätning” genomföras.

Den enskildes val

- Tre dagars betänketid (arbetsdagar) för att tacka ja eller nej
- När den enskilde tackar ja till en plats har den enskilde 7 dagar (arbetsdagar) på sig att flytta in/påbörja insatsen
- Boenden: fritt val i hela staden av lämpligt boende
- Boendestöd: fritt val av de boendestödsverksamheter som verkar inom den stadsdel som den enskilde bor
- Sysselsättning: fritt val i hela staden av lämplig sysselsättning
- Cirkelverksamhet: fritt val i hela staden
- Även om insatsen verkställs så ska den enskilde kunna byta utförare
- Avseende sysselsättning ska det vara möjligt att enbart välja en verksamhet åt gången med möjlighet att pröva annan sysselsättning under pågående insats efter beslut
- Den enskilde kan välja bland alla utförare som ingår i valfrihetssystemet (kommunal utförare, entreprenad och enskild utförare på eventuellt kommande ramavtal)

Övrigt

Vissa förändringar behöver göras i stadens verksamhetssystem. Innan det är genomfört kommer det administrativa arbetet att öka. Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslås få i uppdrag att utarbeta rutiner/anvisningar för nivåmätningar och kring den enskildes val.

Förvaltningens synpunkter på förslaget

Förvaltningen är sammanfattningsvis positiv till kundvalsmodellen, att personer med psykiska funktionshinder har rätt att välja var man vill få sitt stöd. Förslaget innebär även, vilket är positivt, att det är den enskildes behov av stöd och utförarens resursåtgång för att ge stödet som styr ersättningen.

Förslaget innebär också att de verksamheter som drivs i enskild regi i princip har samma villkor och förutsättningar som de som drivs i egen regi. Förvaltningen anser att det är bra att det föreligger jämlika förutsättningar för drift då förslaget innebär att de verksamheter som drivs i egen regi i princip får samma villkor och förutsättningar som de som drivs i enskild regi.

Det är bekymmersamt att ersättningsnivåerna inte tar hänsyn till att kostnaderna i en liten verksamhet är högre än i en stor vilket innebär att det endast kommer att vara möjligt att driva verksamheter med tillgänglighet för många brukare. En av de viktigaste målsättningarna i socialpsykiatriskt arbete är att stödja individen i dennes återhämtningsprocess.

När det gäller gruppboendena finns en risk om ersättningsnivåerna är låga att stadsdelen har svårt att driva små enheter med brukare med stora omvårdnadsbehov. Detta kan i sin tur innebära att stadsdelen måste köpa platser på hem för vård eller boende, HVB, eller liknande, vilket kan medföra ökade kostnader och kanske tvingar den enskilde att bo långt ifrån sitt sociala sammanhang. En lösning på detta kan vara, att i likhet med omsorgsnivåer inom funktionshinder, inrätta en särskild nivå för placeringar där omvårdnadsbehovet och kostnaden är extremt höga och där den faktiska kostnaden ersätts för placeringen.

Även inom arbetsverksamheterna kan det bli svårt att driva små enheter med låga ersättningsnivåer. Många som har sökt bistånd i en liten arbetsverksamhet har uttryckt att just den lilla gruppen har varit viktig för dem.

Slutligen anser förvaltningen att det finns ett behov att utveckla ett system för uppföljning och utveckling av arbetsmetoder som leder till återhämtning för den enskilde.

Bilaga

1. Remisshandling "Ersättningssystem inom socialpsykiatri"